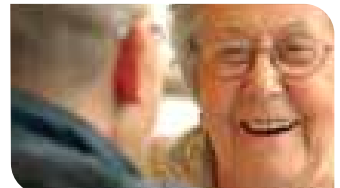

FFURFLEN FLYNYDDOL 2007

NODIADAU CANLLAW

	Tudalen
CYFLWYNIAD	3
Diogelu data	4
RHAN A – GWYBODAETH AM YR ELUSEN	
A1 – Blwyddyn ariannol	5
A2 – Incwm a gwariant	5
A3 – Cyswllt yr elusen	6
A3a – Cyswllt unigolyn newydd neu ddiwygiedig yr elusen	7
A3b – Cyswllt sefydliad newydd neu ddiwygiedig yr elusen	8
A4 – Ymddiriedolwr corfforedig	8
A4a – Ymddiriedolwr corfforedig newydd neu ddiwygiedig	8
A5 – Unigolion sy’n ymddiriedolwyr cyfredol	8
A6 – Unigolion sy’n ymddiriedolwyr newydd	10
A7 – Ardal gweithredu	11
A8 – Dosbarthu elusennau	14
A9 – Gweithgareddau elusennau	14
A10 & A11 – Cyfeiriadau e-bost yr elusen	15
A12 – Gwefan yr elusen	15
A13 – Prif gyfrif banc/cymdeithas adeiladu yr elusen	15
ADRODD AM DDIGWYDDIADAU DIFRIFOL	16
NODIADAU	23

CYFLWYNIAD

Mae'r llyfryn hwn yn rhoi canllawiau ar sut i gwblhau cwestiynau yn Ffurflen Flynyddol 2007 ac mae'n diffinio'r termau penodol a ddefnyddir yn y ffurflen. Mae'r ffurflen y gofynnoch amdani ar gyfer elusennau gydag incwm yn 2007 rhwng £25,001 a £500,000.

Cwblhewch y ffurflen gan ddefnyddio **inc du** a'i dychwelyd i'r Comisiwn Elusennau yn yr amlen ymateb cyn gynted â phosibl a chyn y dyddiad cau ar gyfer ei chyflwyno a ddangosir ar flaen y ffurflen. Os yw diwedd eich blwyddyn ariannol yn Adran A1 wedi newid, rhaid i chi gyflwyno'ch ffurflen cyn pen deg mis o'r diwedd blwyddyn ariannol newydd.

Mae adrannau ar y ffurflen lle rydym yn argraffu data sydd gennym ar hyn o bryd wedi'u marcio â saeth fach las, fel y dangosir yn yr enghraifft isod.

Manylion cyfredol

→ E-bost cyhoeddus www.acharity.co.uk

Peidiwch â gwneud unrhyw newidiadau mewn llawysgrifen i'r data rhagargraffedig ar y ffurflen oherydd ni fyddwn yn eu prosesu.

Dylech nodi unrhyw newidiadau i'r data sydd gennym ar hyn o bryd neu roi gwybodaeth newydd yn y blychau gwyn. Nodir y rhain gyda saeth fwy, fel yn yr enghraifft isod.

Incwm gros

→ £

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Cyfanswm gwariant

→ £

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pa gyfnod ariannol ydy'r ffurflen yn cyfeirio ato?

Dylech gwblhau'r ffurflen ar gyfer cyfnodau ariannol a ddaeth i ben yn 2007. Os yw'r elusen wedi newid ei diwedd blwyddyn ariannol ac, o ganlyniad, ni fydd ganddi gyfnod ariannol sy'n dod i ben yn 2007, nid oes rhaid i chi gwblhau'r ffurflen hon. Yn lle hynny, dylech ffonio'r Comisiwn Elusennau Uniongyrchol ar 0845 300 0218 a rhoi manylion i ni am eich diwedd blwyddyn ariannol newydd.

Os yw'r elusen wedi newid ei diwedd blwyddyn ariannol ac, o ganlyniad, bydd dau gyfnod ariannol ganddi yn dod i ben yn 2007, mae angen i chi gwblhau'r ffurflen hon ar gyfer y cyntaf o'r cyfnodau ariannol hynny yn unig. Fodd bynnag, rhaid i chi gyflwyno cyfrifon ar gyfer y ddau gyfnod.

Pryd ydw i'n cyflwyno'r ffurflen?

Mae dyletswydd gyfreithiol ar bob elusen sydd ag incwm gros o fwy na £10,000 i ddarparu'r Ffurflen Flynyddol a'r cyfrifon i'r Comisiwn Elusennau cyn pen deg mis o ddiwedd eu blwyddyn ariannol.

Bydd y cyfnod deg mis ar ôl dyddiad arbennig bob amser yn gorffen ar yr un dyddiad yn y mis priodol. Mae hyn yn golygu bod gan elusen gyda diwedd blwyddyn ariannol ar 30 Medi tan hanner nos ar 30 Gorffennaf y flwyddyn ganlynol i gyflwyno ei Ffurflen Flynyddol a chyfrifon, nid 31 Gorffennaf.

Os nad oes unrhyw ddyddiad cyfatebol, bydd diwrnod olaf y mis yn gymwys. Er enghraifft, bydd gan elusen sydd â diwedd blwyddyn ariannol ar 30 Ebrill tan hanner nos ar 28/29 Chwefror y flwyddyn ganlynol i gyflwyno ei dogfennau.

Mae adroddiadau blynyddol a chyfrifon ymddiriedolwyr yn ffordd bwysig o arddangos gweithgareddau elusennau i'r rhai sy'n eu cyllido a'r cyhoedd yn gyffredinol. Gall anfon eich dogfennau atom cyn gynted â phosibl ar ôl diwedd eich blwyddyn ariannol eich helpu i gael cyllid.

I'r rhai sy'n methu â chydymffurfio, bydd cofnod yn ymddangos ar y Gofrestr Elusennau yn dangos bod yr elusen heb weithredu. Gall hyn effeithio ar gyfraniadau a chronfeydd o ffynonellau eraill.

Sut ydw i'n dychwelyd fy ffurflen?

Dylech dychwelyd eich Ffurflen Flynyddol a chyfrifon yn yr amlen a ddarparwyd. Nid yw'r amlen a ddarparwyd y flwyddyn hon yn amlen radbost a bydd rhaid i chi dalu'r tâl post cywir pan fyddwch yn ei dychwelyd. Os ydych yn colli'r amlen, anfonwch y dogfennau i'r cyfeiriad canlynol:

Comisiwn Elusennau, Blwch SP 1268, Lerpwl, L69 3AR

Diogelu data

Bydd unrhyw wybodaeth a rowch i ni yn cael ei chadw'n ddiogel ac yn unol â'r rheolau ar ddiogelu data. Byddwn yn trin manylion personol fel manylion preifat a chyfrinachol ac yn eu diogelu. Ni fyddwn yn eu datgelu i unrhyw un sydd heb gysylltiad â'r Comisiwn Elusennau oni bai eich bod chi wedi rhoi eich cydsyniad i'w rhyddhau, neu mewn amgylchiadau arbennig lle:

- mae rhwymedigaeth gyfreithiol arnom i wneud hynny;
- mae angen eu datgelu er mwyn cyflawni ein swyddogaethau statudol yn briodol;
- mae angen eu datgelu er mwyn cydymffurfio â'n swyddogaeth fel y rheolydd elusennau ac mae er budd y cyhoedd i wneud hynny.

Byddwn yn sicrhau bod unrhyw ddatgeliad a wnaed at y diben hwn yn gyfatebol, yn ystyried eich hawl i breifatrwydd ac yn cael ei drin mewn ffordd deg a chyfreithlon yn unol ag Egwyddorion Diogelu Data y Ddeddf Diogelu Data.

Mae Deddf Diogelu Data 1998 yn rheoleiddio'r defnydd o 'ddata personol' sydd yn ei hanfod yn unrhyw wybodaeth, naill ai wedi'i chadw ar gyfrifiadur neu ffeiliau papur, am unigolion byw adnabyddadwy. Fel 'rheolydd data' o dan y Ddeddf, rhaid i ni gydymffurfio â'i gofynion.

RHAN A – GWYBODAETH AM YR ELUSEN

A1 – Blwyddyn ariannol

Bydd manylion eich blwyddyn ariannol, yn seiliedig ar y data a gedwir ar hyn o bryd, yn cael eu rhagargraffu yma. Fel rheol dylai'r flwyddyn ariannol hon bara 12 mis ond, o dan rai amgylchiadau, gall fod yn fyrrach neu'n hwy. I elusennau anghorfforedig, gall amrywio o 6 mis i 18 mis. Mae rheolau gwahanol yn gymwys i elusennau sy'n gwmnïau.

Os yw'r wybodaeth sydd wedi'i rhagargraffu yn anghywir, neu os hoffech newid y flwyddyn ariannol, defnyddiwch y blychau o dan 'Manylion diwygiedig' a nodwch y dyddiadau yn y fformat dd/mm/bbbb, er enghraifft 31/03/2007.

Os nad yw unrhyw ddyddiadau wedi'u rhagargraffu ar y ffurflen, nid ydym yn cadw unrhyw wybodaeth blwyddyn ariannol ar hyn o bryd ar gyfer eich elusen a rhaid i chi gwblhau adran A1 drwy gadarnhau dyddiadau'r flwyddyn ariannol o dan 'Manylion diwygiedig'.

A2 – Incwm a gwariant

Nodwch incwm gros a chyfanswm gwariant yr elusen yn y blychau a ddarperir. Talgrynwch yr holl ffigurau i'r bunt agosaf a pheidiwch â chynnwys gwahanwyr (comas). Dylai'r ffigurau gael eu fformatio fel y dangosir yn yr enghraifft isod.

Incwm gros

→ £

				6	0	0	0	0	0
--	--	--	--	---	---	---	---	---	---

Cyfanswm gwariant

→ £

				5	0	0	0	0	0
--	--	--	--	---	---	---	---	---	---

Mae'r incwm a'r gwariant yn seiliedig ar y ffigurau yng nghyfrifon yr elusen am y flwyddyn ariannol a ddangosir yn A1. Bydd y diffiniadau isod yn dweud wrthyhych beth i'w gynnwys a beth i'w hepgor.

Diffiniad o incwm gros

Cyfanswm incwm cofnodedig yr elusen yw hwn ym mhob cronfa incwm anghyfyngedig a chyfyngedig, ond nid adnoddau a dderbyniwyd fel cronfeydd cyfalaf (gwaddol), nac enillion cyfalaf mewn cronfa incwm.

Dylech gyfrifo incwm cyn didynnu unrhyw gostau neu dreulïau. Dylai'r cyfrifiad incwm **gynnwys**:

- incwm gwirfoddol o gyfraniadau (gan gynnwys unrhyw adenillion treth rhodd cymorth cysylltiedig), grantiau, rhoddion a chymynroddion (gweler **Nodyn 1** isod);
- enillion gros o godi arian a gweithgareddau masnachu eraill a wnaed i gynhyrchu cronfeydd;
- incwm o fuddsoddiadau (gan gynnwys llog, didendau, adenillion treth cysylltiedig a rhenti);
- enillion gros o werthu nwyddau neu wasanaethau er mwyn hyrwyddo amcanion yr elusen; a
- swm unrhyw waddol treuliadwy a wariwyd neu a drosglwyddwyd i gronfeydd incwm ac, os yw'r elusen yn gweithredu dull cyfanswm adenillion at fuddsoddi cronfeydd cyfalaf, swm unrhyw gyfanswm adenillion heb eu defnyddio neu eu trosglwyddo i gronfeydd incwm yn ystod y flwyddyn (gweler **Nodyn 2** isod).

Ni ddylai'r cyfrifiad gynnwys y canlynol yn yr incwm:

- derbyn benthyciad gan yr elusen;
- ad-daliadau benthyciad i'r elusen;
- derbyniadau, enillion neu elw ar werthu neu waredu buddsoddiadau ac asedau sefydlog swyddogaethol; ac
- enillion actiwaraidd ar unrhyw gynllun pensiwn budd diffiniedig.

Nodyn 1: Mae unrhyw roddion neu gyfraniadau y mae'r rhoddwr yn disgwyl y bydd neu y gall yr elusen eu cadw i'w buddsoddi neu i'w defnyddio'n gyfredol yn gyfalaf (gwaddol), ac ni ddylid eu cynnwys.

Nodyn 2: Bydd unrhyw ddyraniad o gyfanswm adenillion heb ei ddefnyddio yn effeithio ar elusennau gwaddol yn unig sydd wedi cael archeb cydsyniad gan y Comisiwn Elusennau i weithredu dull cyfanswm adenillion at fuddsoddiadau.

Diffiniad o gyfanswm gwariant

Dylech roi'r gwariant gros ym mhob cronfa gan gynnwys cyfalaf (gwaddol).

Dylech **gynnwys** yn y gwariant:

- costau cynhyrchu cronfeydd, gan gynnwys codi arian, gweithgareddau masnachu, costau eiddo buddsoddi a ffioedd rheoli buddsoddiadau;
- gwariant elusennol er mwyn hyrwyddo amcanion yr elusen gan gynnwys:
  - grantiau a chyfraniadau sy'n daladwy;
  - costau cymorth; a
  - chostau llywodraethu, rheoli a gweinyddu'r elusen.

Ni ddylech gynnwys y canlynol yn y gwariant:

- rhoi benthyciad;
- ad-dalu benthyciad;
- prynu buddsoddiadau ac asedau sefydlog swyddogaethol;
- colledion ar waredu buddsoddiadau ac asedau sefydlog swyddogaethol; a
- chollledion actiwaraidd ar unrhyw gynllun pensiwn budd diffiniedig.

A3 – Cyswllt yr elusen

Bydd y rhan hon yn dangos y manylion cyswllt cyfredol sydd gennym ar gyfer eich elusen. Mae'r cyswllt elusen wedi'i gofnodi ar y Gofrestr Elusennau fel y man cyswllt ar gyfer y cyhoedd. Mae ei enw a'i gyfeiriad i'w weld ar ein gwefan a byddwn yn eu defnyddio i gysylltu â'r elusen.

Mae dau fath o gyswllt: cyswllt unigolyn a chyswllt sefydliad. Mae'r gwahaniaeth rhwng y rhain wedi'i nodi isod.

Os yw'r manylion rhagargraffedig yn anghywir neu'n anghyflawn, neu os hoffech roi gwybod i ni am gyswllt newydd, defnyddiwch adran A3a ar gyfer cyswllt unigolyn neu A3b ar gyfer cyswllt sefydliad. Peidiwch â rhoi cyswllt unigolyn a chyswllt sefydliad.

Cyswllt unigolyn

Mae cyswllt unigolyn yn rhywun a enwir. Gall fod yn un o'r ymddiriedolwyr elusen, megis y cadeirydd, neu gall fod yn rhywun sy'n gweithredu ar ran yr elusen ond nid yw'n ymddiriedolwr. Mae'r manylion cyswllt i'w gweld ar y Gofrestr Elusennau, felly dylai fod yn rhywun sydd â gwybodaeth ymarferol dda o'r elusen ac sy'n gallu ateb ymholiadau gan y cyhoedd.

Ar gyfer cyswllt unigolyn, rhaid i ni gael ei enw llawn, a'r cyfeiriad post. Nid oes rhaid i'r cyfeiriad post fod ei gyfeiriad gartref; gallai fod yn gyfeiriad yr elusen os oes un ganddi. Dylai fod yn rhywle lle mae'r post yn cael ei chodi'n gyson ac mae'n hawdd ei dderbyn.

Cyswllt sefydliad

Os nad yw'r elusen yn dymuno cael unigolyn a enwir fel ei chyswllt, gall ddefnyddio sefydliad. Gallai fod yn gwmni o gyfreithwyr sy'n gweithredu ar ran yr elusen, neu'r elusen ei hun yng nghyfeiriad yr elusen os oes un ganddi. Ar gyfer cyswllt sefydliad rhaid i ni gael enw, cyfeiriad post llawn a chod post y sefydliad.

Mae'r cyfeiriad cyswllt i'w weld ar y Gofrestr Elusennau a gall y cyhoedd ei ddefnyddio i gysylltu â'r elusen, felly dylai fod modd i'r sefydliad ateb ymholiadau cyffredinol am yr elusen, neu o leiaf gyfeirio ymholiadau i'r unigolyn cywir.

A3a – Cyswllt unigolyn newydd neu ddiwygiedig yr elusen

Defnyddiwch yr adran hon i newid manylion presennol, neu roi manylion i ni am gyswllt unigolyn newydd. Os ydych yn newid manylion, neu'n rhoi gwybod i ni am unigolyn newydd, rhowch set lawn o fanylion ar gyfer yr unigolyn hwnnw ac nid dim ond yr wybodaeth sy'n eisiau. Bydd yn cynnwys:

- ei holl enwau personol (a elwir hefyd yn enwau cyntaf neu enwau bedydd);
- ei enw teuluol (a elwir hefyd yn gyfenw);
- ei ddyddiad geni;
- ei gyfeiriad llawn a chod post.

Os dymunwch, gallwch hefyd roi rhif ffôn a rhif ffacs yn ogystal â nodi ôl-ddodiad i'r enw i gofnodi unrhyw anrhydedd yr hoffai'r unigolyn ei ddefnyddio ar ôl ei enw, ee BA, OBE.

Hefyd mae cyfle gennych nodi enw o ddewis ar gyfer y cyswllt, er enghraifft, Bob Clarkin yn lle Mr Robert James Clarkin. Dyma fydd yr enw sydd i'w weld ar y Gofrestr Elusennau ac ar gyfer gohebu â'r elusen, fel arall defnyddir manylion yr enw llawn.

Os oes unigolyn a enwir gennych ar hyn o bryd fel cyswllt yr elusen, ond byddai'n well gennych ddefnyddio sefydliad yn lle hynny, dylech ddefnyddio adran A3b i roi manylion am y cyswllt sefydliad newydd.

A3b – Cyswllt sefydliad newydd neu ddiwygiedig yr elusen

Defnyddiwch yr adran hon i newid manylion presennol, neu roi manylion i ni am gyswllt sefydliad newydd. Os ydych yn newid manylion neu'n rhoi gwybod i ni am sefydliad newydd, bydd angen set lawn o fanylion ar gyfer y sefydliad hwnnw, sy'n cynnwys enw, cyfeiriad llawn a chod post y sefydliad.

Hefyd, gallwch ychwanegu rhif ffôn a rhif ffacs ar gyfer y sefydliad, os ydynt ar gael.

Os yw sefydliad yn gyswllt yr elusen ar hyn o bryd, ond byddai'n well gennyh ddefnyddio unigolyn a enwir yn lle hynny, dylech ddefnyddio adran A3a i roi manylion am y cyswllt unigolyn newydd.

A4 – Ymddiriedolwr corfforedig

Bydd manylion wedi'u rhagargraffu yn y rhan hon dim ond os gwyddwn fod ymddiriedolwr corfforedig gan yr elusen, ee cyngor plwyf neu Ymddiriedolaeth GIG. Gwnwch yn siŵr bod enw, cyfeiriad, manylion ffôn ac e-bost yr ymddiriedolwr corfforedig yn gywir.

Os ydynt yn anghywir neu'n anghyflawn, neu os yw'r adran hon yn wag ac mae ymddiriedolwr corfforedig gan eich elusen, rhowch y manylion cywir yn llawn o dan adran A4a, 'Ymddiriedolwr corfforedig newydd neu ddiwygiedig'.

Os nad ydych yn siŵr a oes ymddiriedolwr corfforedig gan eich elusen neu beidio, edrychwch ar ei dogfen lywodraethol. Bydd ymddiriedolwr corfforedig neu ymddiriedolwr unigol gan y rhan fwyaf o elusennau, nid y ddau.

A4a – Ymddiriedolwr corfforedig newydd neu ddiwygiedig

Defnyddiwch yr adran hon i newid manylion presennol neu roi manylion i ni am ymddiriedolwr corfforedig newydd. Os ydych yn newid manylion, neu'n rhoi gwybod i ni am ymddiriedolwr corfforedig newydd, bydd angen set lawn o fanylion arnom, sy'n cynnwys:

- enw'r ymddiriedolwr corfforedig;
- cyfeiriad llawn a chod post yr ymddiriedolwr corfforedig.

Hefyd, byddai'n ddefnyddiol cael rhif ffôn a chyfeiriad e-bost os ydynt ar gael. Sylwch bydd enw'r ymddiriedolwr corfforedig i'w weld ar ein gwefan, ond ni fydd unrhyw gyfeiriad, manylion ffôn neu e-bost ar gael i'r cyhoedd.

Os oes gan eich elusen fwy nag un ymddiriedolwr corfforedig, atodwch lythyr esboniadol i'r ffurflen gan nodi enw a chyfeiriad llawn pob ymddiriedolwr corfforedig, neu defnyddiwch ein gwasanaethau ar-lein i wirio a newid y manylion hyn.

A5 – Unigolion sy'n ymddiriedolwyr cyfredol

Defnyddiwch yr adran hon i newid manylion yr ymddiriedolwyr unigol sydd wedi'u cofnodi ar hyn o bryd ar y Gofrestr Elusennau. Mae angen manylion ymddiriedolwyr sy'n gweithredu adeg cwblhau'r ffurflen ac nid ar ddiwedd blwyddyn ariannol yr elusen o anghenraid. Dylid nodi ymddiriedolwyr newydd (neu ymddiriedolwyr a fu'n gweithredu am beth amser ond sydd heb eu rhestru) yn A6 'Unigolion sy'n ymddiriedolwyr newydd'.

Os nad yw unigolyn a restrir yn gweithredu fel ymddiriedolwr mwyach, rhwch groes yn y blwch 'Ddim yn ymddiriedolwr mwyach' a byddwn yn ei ddileu o'n cofnodion.

Ymddiriedolwyr elusen yw'r bobl sy'n gyfrifol am reoli gweinyddiad yr elusen yn unol â dogfen lywodraethol yr elusen, beth bynnag fo'u teitl. Er enghraifft, yn achos cymdeithas anghorfforedig, y pwyllgor gwaith neu'r pwyllgor rheoli yw ei hymddiriedolwyr fel rheol, gan gynnwys y swyddogion mygedol a holl aelodau eraill y pwyllgor sy'n gallu pleidleisio. Yn achos cwmni elusennol, y cyfarwyddwyr yw'r ymddiriedolwyr fel arfer.

Os yw unigolion yn ymddiriedolwyr eich elusen, bydd y manylion sydd gennym ar hyn o bryd wedi'u rhagargraffu ar y ffurflen. Sylwch os na chawsom set lawn o fanylion ar gyfer ymddiriedolwr yn y gorffennol, mae'n bosibl nad yw ei fanylion wedi cael eu hychwanegu at ein cronfa ddata, ac ni fyddant i'w gweld. Os yw unrhyw ran o enw neu gyfeiriad ymddiriedolwr yn anghywir neu'n anghyflawn, rhwch y manylion cywir eto o dan 'Manylion diwygiedig' yn hytrach na'r wybodaeth anghywir neu'r wybodaeth sy'n eisiau yn unig. Mae set lawn o fanylion yn cynnwys:

- ei holl enwau personol (a elwir hefyd yn enwau cyntaf neu enwau bedydd);
- ei enw teuluol (a elwir hefyd yn gyfenw);
- ei ddyddiad geni;
- ei gyfeiriad cartref llawn a chod post.

Rhaid i ni gael y cyfeiriad cartref yn hytrach na chyfeiriad gwaith neu gyfeiriad yr elusen er mwyn i'r wybodaeth fod yn ddilys at ddibenion adnabod a gwybodaeth.

Hefyd, byddai'n ddefnyddiol i chi ddarparu rhif ffôn cyswllt a chyfeiriad e-bost. Gallwch roi, fel ôl-ddodiad, anrhydedd yr hoffai'r unigolyn ei ddefnyddio ar ôl ei enw, ee BA, OBE.

Hefyd, gallwch newid sut y cyfeirir at unigolion sy'n ymddiriedolwyr drwy nodi enw o ddewis ar gyfer pob ymddiriedolwr, er enghraifft, Bob Clarkin yn lle Mr Robert James Clarkin. Dyma'r enw fydd i'w weld ar y Gofrestr Elusennau ac a ddefnyddir i bostio gohebiaeth i'r elusen, fel arall defnyddir y manylion enw llawn.

Yn ddiweddar rydym wedi dechrau cofnodi cyfeiriadau e-bost ar gyfer ymddiriedolwyr. Ni fydd y cyfeiriadau hyn yn cael eu dangos i'r cyhoedd. Gallwn eu defnyddio o bryd i'w gilydd i e-bostio diweddariadau pwysig ynghylch gwaith ymddiriedolwyr. Os nad yw ymddiriedolwyr eisiau derbyn y diweddariadau hyn, rhwch groes yn y blwch perthnasol ar dudalen 4.

Sylwch oni bai fod goddefeb yn cael ei rhoi, bydd enwau'r ymddiriedolwyr yn ymddangos ar y Gofrestr Elusennau gyhoeddus, y gellir ei gweld ar ein gwefan. Ni fydd cyfeiriadau a manylion personol eraill ymddiriedolwyr ar gael i'r cyhoedd eu gweld. I gael mwy o wybodaeth am oddefebau, ffoniwch y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol ar 0845 300 0218.

A6 – Unigolion sy'n ymddiriedolwyr newydd

Defnyddiwch yr adran hon i roi manylion i ni am unigolion sy'n ymddiriedolwyr newydd. Mae hyn yn cynnwys ymddiriedolwyr a fu efallai'n gweithredu fel ymddiriedolwyr am beth amser ond nid yw eu manylion wedi'u rhagargraffu ar y ffurflen ac nid ydynt wedi'u cofnodi ar y Gofrestr Elusennau. Ar gyfer pob unigolyn mae angen set lawn o fanylion arnom ar gyfer pob person, a fydd yn cynnwys:

- ei holl enwau personol (a elwir hefyd yn enwau cyntaf neu enwau bedydd);
- ei enw teuluol (a elwir hefyd yn gyfenw);
- ei ddyddiad geni;
- ei gyfeiriad cartref llawn a chod post.

Rhaid i ni gael y cyfeiriad cartref yn hytrach na chyfeiriad gwaith neu gyfeiriad yr elusen er mwyn i'r wybodaeth fod yn ddilys at ddibenion adnabod a gwybodaeth.

Hefyd, byddai'n ddefnyddiol i chi ddarparu rhif ffôn cyswllt a chyfeiriad e-bost. Gallwch roi, fel ôl-ddodiad, anrhydedd yr hoffai'r unigolyn ei ddefnyddio ar ôl ei enw, ee BA, OBE.

Hefyd, gallwch newid sut y cyfeirir at unigolion sy'n ymddiriedolwyr drwy nodi enw o ddewis ar gyfer pob ymddiriedolwr, er enghraifft, Bob Clarkin yn lle Mr Robert James Clarkin. Dyma'r enw fydd i'w weld ar y Gofrestr Elusennau ac a ddefnyddir i bostio gohebiaeth i'r elusen, fel arall defnyddir y manylion enw llawn.

Os oes mwy o ymddiriedolwyr newydd gan eich elusen nag y gellir eu nodi yn adran hon y ffurflen, gwnewch gopi o dudalen wag o ran hon y ffurflen ac atodwch y tudalennau ychwanegol hyn y tu mewn i'r ffurflen pan fyddwch yn ei dychwelyd atom.

Sylwch oni bai fod goddefeb yn cael ei rhoi am resymau diogelwch neu resymau eraill, bydd enwau'r ymddiriedolwyr yn ymddangos ar y Gofrestr Elusennau, y gellir ei gweld ar ein gwefan. I gael mwy o wybodaeth am oddefebau, ffoniwch y Comisiwn Elusennau Uniongyrchol ar 0845 300 0218.

A7 – Ardal gweithredu

Gall unrhyw aelod o'r cyhoedd edrych ar y Gofrestr Elusennau ac mae ar gael ar ein gwefan. I'w gwneud hi'n haws i'r cyhoedd, buddiolwyr a noddwyr posibl lywio'r Gofrestr a chael hyd i elusennau mewn ardaloedd penodol, gofynnwn i elusennau ddweud wrthym ble yn union y maen nhw'n gweithredu.

Pan gyfeiriwn at 'ardal gweithredu', rydym yn golygu'r ardal ddaearyddol lle mae'r elusen yn gwario ei chronfeydd elusennol er mwyn hybu ei dibenion elusennol, yn hytrach na lleoliad ei swyddfeydd gweinyddol. Er enghraifft, os yw elusen sydd wedi'i sefydlu i weithredu cartref plant amddifaid yn Rwmania wedi'i lleoli yn Hertfordshire, dylid nodi Rwmania fel yr ardal gweithredu.

Gall y ddogfen lywodraethol roi cyfyngiad ar ble y gall yr elusen weithredu. Os yw'n gwneud hynny, cyfeirir at yr ardal fel yr 'ardal o fudd' a dylid dangos hyn ar ein Cofrestr. Os nad yw'n pennu ardal ddaearyddol neu os yw wedi'i geirio mewn ffordd sy'n cynnig modd i'r elusen weithredu'n fyd-eang, ond yn ymarferol mae'r elusen yn gweithredu o fewn gwlad arbennig, ardal llywodraeth leol neu ardal leol arall, dylech nodi'r ardaloedd hyn ar y ffurflen. Rydym wedi newid fformat yr ardaloedd gweithredu ar ein Cofrestr, a bydd rhai elusennau a gafodd eu dosbarthu'n flaenorol fel elusennau sy'n gweithredu'n fyd-eang neu ar gyfandiroedd penodol yn gweld nad yw unrhyw fanylion wedi cael eu rhagargraffu. Os yw hyn yn gymwys i chi, mae angen i chi roi manylion am y gwledydd neu'r ardaloedd penodol rydych yn gweithredu ynddynt nawr.

Mae'n bwysig bod y Gofrestr yn adlewyrchu'r ardal(oedd) yn gywir lle mae ymddiriedolwyr wedi dewis canolbwyntio adnoddau'r elusen am y tro. Gall yr ardal gweithredu newid o flwyddyn i flwyddyn, ond os yw'r ymddiriedolwyr yn cadw eu cofnod ar y Gofrestr yn gyfoes maent yn llai tebygol o dderbyn ceisiadau am gymorth o'r tu allan i'w cylch gwaith.

Yn Rhan A7a, ar gyfer elusennau sy'n gweithredu yng Nghymru a Lloegr, gallwn dderbyn cofnodion dilys ar gyfer awdurdodau lleol o'r rhestr gyfeirio isod yn unig.

Ardaloedd awdurdodau unedol

Bath and North East Somerset	Isle of Anglesey	Reading
Blackburn with Darwen	Isle of Wight	Redcar and Cleveland
Blackpool	Isles of Scilly	Rhondda Cynon Taff
Blaenau Gwent	Kingston upon Hull City	Rutland
Bournemouth	Leicester City	Slough
Bracknell Forest	Luton	South Gloucestershire
Bridgend	Medway	Southampton City
Brighton and Hove	Merthyr Tydfil	Southend-on-Sea
Bristol City	Middlesbrough	Stockton-on-Tees
Caerphilly	Milton Keynes	Stoke-on-Trent City
Cardiff	Monmouthshire	Swansea, City of
Caerarthenshire	Neath Port Talbot	Swindon
Ceredigion	Newport City	Telford and Wrekin
Conwy	North East Lincolnshire	Thurrock
Darlington	North Lincolnshire	Torbay
Denbighshire	North Somerset	Torfaen
Derby City	Nottingham City	Vale of Glamorgan
East Riding of Yorkshire	Pembrokeshire	Warrington
Flintshire	Peterborough City	West Berkshire
Gwynedd	Plymouth City	Windsor and Maidenhead
Halton	Poole	Wokingham
Hartlepool	Portsmouth City	Wrexham
Herefordshire	Powys	York, City of

Bwrdeistrefi Llundain

Barking and Dagenham
Barnet
Bexley
Brent
Bromley
Camden
City of London
Croydon
Ealing
Enfield
Greenwich
Hackney
Hammersmith and Fulham
Haringey
Harrow
Havering
Hillingdon
Hounslow
Islington
Kensington and Chelsea
Kingston upon Thames
Lambeth
Lewisham
Merton
Newham
Redbridge
Richmond upon Thames
Southwark
Sutton
Tower Hamlets
Waltham Forest
Wandsworth
Westminster City

Bwrdeistrefi metropolitanaidd

Barnsley
Birmingham City
Bolton
Bradford City
Bury
Calderdale
Coventry City
Doncaster
Dudley
Gateshead
Kirklees
Knowsley
Leeds City
Liverpool City
Manchester City
Newcastle upon Tyne City
North Tyneside
Oldham
Rochdale
Rotherham
Salford city
Sandwell
Sefton
Sheffield City
Solihull
South Tyneside
St Helens
Stockport
Sunderland
Tameside
Trafford
Wakefield, City of
Walsall
Wigan
Wirral
Wolverhampton

Siroedd anfetropolitanaidd

Bedfordshire
Buckinghamshire
Cambridgeshire
Cheshire
Cornwall
Cumbria
Derbyshire
Devon
Dorset
Durham
East Sussex
Essex
Gloucestershire
Hampshire
Hertfordshire
Kent
Lancashire
Leicestershire
Lincolnshire
Norfolk
North Yorkshire
Northamptonshire
Northumberland
Nottinghamshire
Oxfordshire
Shropshire
Somerset
Staffordshire
Suffolk
Surrey
Warwickshire
West Sussex
Wiltshire
Worcestershire

Yn Rhan A7b, ar gyfer elusennau sy'n gweithredu y tu allan i Gymru a Lloegr, gallwn dderbyn cofnodion dilys ar gyfer gwledydd o'r rhestr gyfeirio isod yn unig.

Affrica

Algeria
Angola
Benin
Botswana
Burkina Faso
Burundi
Cameroon
Central African Republic
Chad
Comoros
Congo
Djibouti
Egypt
Equatorial Guinea
Eritrea
Ethiopia
Gabon

Gambia
Ghana
Guinea
Guinea-Bissau
Ivory Coast
Kenya
Lesotho
Liberia
Libya
Madagascar
Malawi
Mali
Mauritania
Mauritius
Morocco
Mozambique
Namibia

Niger
Nigeria
Rwanda
Sao Tome and Principe
Senegal
Seychelles
Sierra Leone
Somalia
South Africa
Sudan
Swaziland
Tanzania
Togo
Tunisia
Uganda
Zambia
Zimbabwe

Antarctica

Antarctica

Asia

Afghanistan
Armenia
Bahrain
Bangladesh
Bhutan
Brunei
Cambodia
China
India
Indonesia
Iran
Iraq
Israel
Japan
Jordan
Kazakhstan
Kuwait
Kyrgyzstan
Laos
Lebanon
Malaysia
Maldives
Mongolia
Myanmar
Nepal
North Korea
Oman
Pakistan
Philippines
Qatar
Saudi Arabia
Singapore
South Korea
Sri Lanka
Syria
Tajikistan
Thailand
Timor-Leste
Turkey
Turkmenistan
United Arab Emirates
Uzbekistan
Vietnam
Yemen

Ewrop

Albania
Andorra
Austria
Azerbaijan
Belarus
Belgium
Bosnia and Herzegovina
Bulgaria
Cape Verde
Croatia
Cyprus
Czech Republic
Denmark
Estonia
Finland
France
Georgia
Germany
Greece
Hungary
Iceland
Italy
Latvia
Liechtenstein
Lithuania
Luxembourg
Macedonia
Malta
Moldova
Monaco
Montenegro
Netherlands
Northern Ireland
Norway
Poland
Portugal
Republic of Ireland
Romania
Russia
San Marino
Scotland
Serbia
Slovakia
Slovenia
Spain
Sweden
Switzerland
Ukraine

Gogledd America

Antigua and Barbuda
Bahamas
Barbados
Belize
Canada
Costa Rica

Cuba
Dominica
Dominican Republic
El Salvador
Grenada
Guatemala
Haiti
Honduras
Jamaica
Mexico
Nicaragua
Panama
St Kitts and Nevis
St Lucia
St Vincent and the Grenadines
Trinidad and Tobago
United States of America

Ynysoedd y De

Australia
Fiji
Kiribati
Marshall Islands
Micronesia
Nauru
New Zealand
Palau
Papua New Guinea
Samoa
Solomon Islands
Tonga
Tuvalu
Vanuatu

De America

Argentina
Bolivia
Brazil
Chile
Colombia
Ecuador
Guyana
Paraguay
Peru
Surinam
Uruguay
Venezuela

A8 – Dosbarthu elusennau

Gofynnwn i elusennau ddosbarthu eu hunain drwy ddefnyddio tair ‘elfen’. Mae'r rhain yn disgrifio BETH mae'r elusen yn ei wneud, PWY mae'n ei helpu, a SUT mae'n gweithredu. Mae hyn yn ei gwneud hi'n haws i ddarpar roddwyr, buddiolwyr ac eraill i gael hyd i'r elusennau y maen nhw eisiau eu cael ar y Gofrestr Elusennau. Rydym wedi dangos y dosbarthiadau rydych wedi'u dewis cyn hyn drwy roi tic o dan 'Manylion cyfredol' ar ochr chwith y dudalen. Gwiriwch y rhain, ac os yw'r manylion yn anghywir neu'n anghyflawn, newidiwch nhw drwy groesi'r blychau 'Dileu' neu 'Ychwanegu' priodol wrth ochr pob dosbarthiad. Mae'r dosbarthiadau yn categorïau bras na allwn eu teilwra i weddu i elusennau unigol, felly ni fyddwn yn diweddarau ein cofnodion o unrhyw ddiwygiadau llaw a wnewch i'r testun.

Dylai pob elusen ddewis o leiaf un categori ym mhob un o'r tair elfen i ddisgrifio eu gweithgareddau. Bydd y dosbarthiadau hyn ar gael i'r cyhoedd eu gweld.

A9 – Gweithgareddau elusennau

Yma dylech roi disgrifiad byr o weithgareddau'ch elusen i ategu'r dosbarthiadau bras a ddewiswyd yn A8. Dangosir y disgrifiad hwn ar y Gofrestr Elusennau ac mae'n ffordd ddefnyddiol i elusen ehangu ar yr wybodaeth sy'n cael ei dangos i'r cyhoedd, rhoddwyr posibl a buddiolwyr. Sylwch am resymau technegol ni all eich disgrifiad fod yn fwy na 400 nod gan gynnwys bylchau; ni allwn dderbyn unrhyw destun pellach sy'n fwy na'r terfyn hwn.

Mae elusennau wedi canfod fod darparu'r wybodaeth hon mewn ffordd hygyrch wedi helpu sicrhau bod yr ymholiadau a dderbyniant yn fwy perthnasol i'w gweithgareddau. Mae'n eu galluogi i ddweud wrth ddarpar roddwyr neu fuddiolwyr yn union beth mae'r sefydliad yn ei wneud, sut y mae'n gwneud hynny a ble y mae'n gweithredu, yn arbennig os yw'r ymddiriedolwyr yn teimlo nad yw'r disgrifiadau cyffredinol yn yr adrannau dosbarthu elusennau ac ardal gweithredu yn gweddu'n union i'r hyn y mae'r elusen yn ei wneud a ble y mae'n gweithredu.

Er enghraifft, gall elusen gyda dibenion elusennol cyffredinol roi grantiau yn unig i bobl sy'n astudio mewn lleoliad arbennig neu bwnc o ddewis. Yn yr un modd, gall elusen sy'n ceisio cynorthwyo pobl mewn angen ddewis darparu'r gwasanaeth hwnnw drwy gyfrwng gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r rhai sy'n byw mewn ardal arbennig. Yr adran 'Gweithgareddau elusennau' yw'r cyfle delfrydol i ddweud wrth bobl am hyn.

Mae lle yn gyfyng, felly nid ydym wedi rhagargraffu unrhyw wybodaeth sydd gennym ar hyn o bryd ar gyfer hyn ar y ffurflen, ond os ydych wedi rhoi disgrifiad o'ch gweithgareddau o'r blaen gallwch wirio a newid y manylion hyn drwy ddefnyddio ein gwasanaethau ar-lein. Gallwch gyrchu'r rhain drwy ein gwefan yn www.charitycommission.gov.uk. Bydd yr wybodaeth a rowch yn yr adran hon yn cymryd lle unrhyw fanylion sydd gennym ar hyn o bryd.

A10 & A11 – Cyfeiriadau e-bost yr elusen

Bydd yr adrannau hyn yn dangos unrhyw fanylion cyfeiriad e-bost sydd gennym ar gyfer eich elusen. Gall eich elusen restru dau gyfeiriad e-bost: cyfeiriad cyhoeddus a gaiff ei ddangos ar y Gofrestr Elusennau ac mae modd ei weld ar ein gwefan, a chyfeiriad preifat y byddwn yn ei ddefnyddio dim ond ar gyfer cysylltu â'r elusen. Nid oes rhaid i chi ddarparu dau gyfeiriad gwahanol o reidrwydd oherwydd gellir defnyddio'r un cyfeiriad ar gyfer y ddau ddiben. Os ydych yn bwriadu defnyddio'r un cyfeiriad, dylech sicrhau eich bod yn ei roi yn A10 ac A11.

Os hoffech newid neu ddiwygio cyfeiriad e-bost rhagargraffedig, neu roi cyfeiriad e-bost newydd i ni, defnyddiwch 'Manylion diwygiedig'. Os hoffech ddileu cyfeiriad e-bost, rhowch groes yn y blwch o dan y cyfeiriad perthnasol.

A12 – Gwefan yr elusen

Os ydym yn cadw manylion am gyfeiriad gwefan yr elusen, caiff ei ddangos yma. Bydd yn ymddangos ar eich cofnod yn y Gofrestr ar ein gwefan fel cyswllt i wefan eich elusen. Os hoffech newid neu ddiwygio cyfeiriad gwefan rhagargraffedig, neu roi cyfeiriad newydd i ni, defnyddiwch 'Manylion diwygiedig'. Peidiwch â gwneud newidiadau i'r manylion rhagargraffedig, oherwydd ni chânt eu prosesu. Os hoffech ddileu'r cyfeiriad gwefan, rhowch groes yn y blwch perthnasol i ddweud wrthym nad oes gan yr elusen wefan mwyach.

A13 – Prif gyfrif banc/cymdeithas adeiladu yr elusen

Yma byddwn yn dangos manylion y prif gyfrif sydd gennym ar gyfer eich elusen. Os yw'r manylion yn anghywir neu'n wag, rhowch set gyflawn o fanylion cywir o dan 'Manylion diwygiedig'. Er mwyn penderfynu a oes cyfrif banc neu gyfrif cymdeithas adeiladu gan eich elusen bydd angen yr wybodaeth ganlynol arnom:

Ar gyfer cyfrif banc:

- enw llawn y banc;
- enw'r cyfrif fel y mae'n ymddangos ar y llyfr sieciau, paslyfr neu gyfriflen;
- cod didoli'r banc, gyda chwe digid a dylech ei nodi fel y mae'n ymddangos, er enghraifft, 12-34-56;
- rhif eich cyfrif banc; fe welwch hwn ar eich llyfr sieciau neu gyfriflenni banc ac fel arfer mae'n cynnwys 7-10 digid.

Ar gyfer cymdeithas adeiladu:

- enw llawn y gymdeithas adeiladu;
- enw'r cyfrif fel y mae'n ymddangos ar y llyfr sieciau, paslyfr neu gyfriflen;
- rhif rôl neu gyfeirnod. Gall y rhif rôl neu gyfeirnod gynnwys llythrennau a rhifau a gall hyd at 18 nod. Os nad ydych yn siŵr a oes rhif rôl neu gyfeirnod gan y cyfrif, gofynnwch i'r gymdeithas adeiladu.

Mae angen manylion am eich prif gyfrif arnom yn unig, ac ni fydd unrhyw fanylion am y cyfrif yn cael eu rhoi i'r cyhoedd.

ADRODD AM DDIGWYDDIADAU DIFRIFOL

Mae dyletswydd ar ymddiriedolwyr i gymryd camau rhesymol i asesu a lleddfu unrhyw risgiau i weithgareddau neu fuddiolwyr eu helusen. Ceisiwn dargedu ein hadnoddau lle y mae neu y bu risg o ddigwyddiad difrifol a allai achosi niwed difrifol i eiddo, gwaith, buddiolwyr neu enw da eich elusen.

Eleni rydym yn gofyn i ymddiriedolwyr gadarnhau eu bod wedi rhoi gwybod i ni am unrhyw ddigwyddiadau o'r fath wrth iddynt godi, neu os ydynt wedi methu â gwneud hynny eu hadrodd fel rhan o'r Ffurflen Flynyddol.

Gofyniad cyfreithiol

Dylai ymddiriedolwyr ddarparu gwybodaeth am ddigwyddiadau difrifol cyn gynted â phosibl ar ôl iddynt fod yn ymwybodol ohonynt. Rhaid iddynt, fel rhan o Ffurflen Flynyddol yr elusen, gadarnhau nad oes unrhyw ddigwyddiadau difrifol neu faterion eraill y dylent fod wedi dwyn at ein sylw ond nid ydynt wedi gwneud hynny. Byddai methu â darparu'r cadarnhad hwn yn golygu eich bod yn torri gofynion cyfreithiol.

Arferion gorau

mater o arfer dda, dylid rhoi gwybod i ni ar unwaith am ddigwyddiadau sy'n achosi colled sylweddol arwyddocaol o gronfeydd neu risg sylweddol i fuddiolwyr, adnoddau neu enw da yr elusen, nid yn unig pan fyddwch yn cwblhau'r Ffurflen Flynyddol.

Beth sy'n ddifrifol neu'n sylweddol?

Chi sydd i benderfynu hyn yng nghyd-destun eich elusen. Rydym yn mabwysiadu ymagwedd seiliedig ar risg at reoleiddio ac yn targedu ein gweithredoedd lle y gallwn gael yr effaith fwyaf. Mae ein hymagwedd at faterion o bryder difrifol wedi'i nodi'n fyr isod ac rydym wedi ceisio rhoi peth arweiniad ar yr hyn sy'n ddifrifol neu'n sylweddol yn y nodiadau sy'n dilyn.

Dim goddefgarwch

Mae'r materion rydym yn mabwysiadu ymagwedd dim goddefgarwch tuag atynt yn cynnwys:

- cysylltiadau â sefydliadau gwaharddedig (wedi'u gwahardd);
- cysylltiadau elusennau â therfysgaeth neu gefnogi terfysgaeth, boed yn ariannol neu fel arall;
- camddefnyddio elusen i feithrin eithafiaeth droseddol;
- gwyngalchu arian;
- camddefnyddio buddiolwyr agored i niwed;
- peidio â chael mesurau digonol i ddiogelu buddiolwyr agored i niwed;
- ffug elusennau, wedi'u sefydlu at ddibenion anghyfreithlon neu amhriodol.

Byddwn yn asesu'r holl adroddiadau o faterion dim goddefgarwch yn wrthrychol a gyda meddwl agored er mwyn penderfynu ar yr ymateb mwyaf cyfatebol ac effeithiol.

Gweithgarwch troseddol

Disgwyliwn i ymddiriedolwyr roi gwybod i ni am unrhyw weithgarwch troseddol o fewn yr elusen neu sy'n cynnwys yr elusen. Mae hyn yn cynnwys unrhyw droseddau a gyflawnwyd yn rhinwedd personol sy'n bwrw amheuaeth ar addasrwydd unigolyn i ymwneud â'r elusen, boed fel ymddiriedolwr, aelod staff neu wirfoddolwr.

Ffactorau i'w hystyried

Ar gyfer materion eraill, gweithredwn raddfeydd o hyblygrwydd, yn dibynnu ar ddifrifoldeb y mater. Mae hyn yn cynnwys ystyried ffactorau ychwanegol a all gynyddu neu leihau'r risgiau i'r elusen ac felly addasu ein hymateb. Mae ffactorau o'r fath yn cynnwys cyfran yr asedau sydd mewn perygl; proffil yr elusen (er enghraifft, os yw'n enw cyfarwydd); a oes unrhyw sylw yn y wasg leol, genedlaethol neu ryngwladol; dibynadwyedd yr wybodaeth a ddarparwyd; hyd a lled y gwasanaethau a dynnwyd yn ôl; ac a oes gan yr elusen hanes o beidio â chydymffurfio. Ond nid yw hon yn rhestr gyflawn.

Beth os yw'n honiad neu amheuaeth?

Dylech ddweud wrthym am hyn os ydych wedi derbyn gwybodaeth sy'n eich arwain at gredu neu amau fod digwyddiad difrifol wedi digwydd ac mae sail resymol gennych dros yr amheuaeth. Un o'n swyddogaethau statudol yw adnabod ac ymchwilio i gamymddwyn neu gamreoli posibl wrth weinyddu elusennau. Rydym yn mabwysiadu ymagwedd seiliedig ar dystiolaeth at ein gwaith a byddwn bob amser yn profi honiadau cyn penderfynu ar ymateb rheoleiddio, os oes angen.

Beth os ydw i eisoes wedi rhoi gwybod i chi am hyn?

Os ydych eisoes wedi rhoi gwybod i chi amdano, nid oes rhaid i chi ddweud wrthym eto. Fodd bynnag, os ydych eisoes wedi adrodd am ddigwyddiad difrifol, neu amheuaeth neu honiad o ddigwyddiad difrifol i'r heddlu neu reolydd neu asiantaeth arall, dylech ddweud wrthym ni am hyn hefyd.

DIGWYDDIADAU DIFRIFOL

Twyll, lladrad neu gollu cronfeydd sylweddol

Bydd yr hyn sy'n cael ei ystyried yn ddifrifol neu'n sylweddol yn wahanol ar gyfer elusennau o wahanol faint. Fel canllaw, byddem yn disgwyl i chi adrodd am unrhyw dwyll, lladrad neu gollu cronfeydd sy'n hafal i neu'n fwy na £25,000 neu 20% o incwm yr elusen, p'un bynnag yw'r swm lleiaf. Er y byddem yn mabwysiadu ymagwedd fwy hyblyg tuag at drothwy £25,000, gan ystyried incwm yr elusen a ffactorau addasu eraill, byddem yn parhau i ddisgwyl i chi ddweud wrthym am golled os yw wedi cael ei achosi drwy dwyll neu weithgarwch troseddol arall.

Symiau o arian sylweddol neu eiddo arall a roddwyd i'r elusen o ffynhonnell anhysbys neu heb ei gwirio

Gallai hyn olygu un cyfraniad anarferol o fawr unwaith-yn-unig neu gyfraniadau llai rheolaidd o ffynhonnell nad oes modd i chi ei hadnabod neu nid ydych wedi'i gwirio. Gall cyfraniadau fod ar ffurfiau eraill heblaw arian, ee cyfrannau neu nwyddau.

Yma, byddem yn disgwyl i chi adrodd am unrhyw daliad unwaith-yn-unig sy'n hafal i neu'n fwy na £25,000, neu ddau daliad neu fwy sy'n adio i'r swm hwn. Gall y risgiau o dderbyn cyfraniad gan ffynhonnell anhysbys neu heb ei gwirio fod yn fwy pan fydd y cyfraniad yn gosod amodau penodol.

Mae'n arfer gorau i wybod pwy yw'ch cyfranwyr, yn yr un modd â gwybod pwy yw'ch buddiolwyr.

Gofyniad cyfreithiol

Mae newidiadau i'r gyfraith dreth yn dilyn adran 54 Deddf Cyllid 2006 yn golygu bod rhaid i elusen gadw cofnodion o roddwyr a buddion sylweddol a dderbynnir gan y rhoddwyr hyn, er mwyn osgoi bod yn atebol i dalu treth.

Mae gan yr elusen (gan gynnwys staff unigol neu ymddiriedolwyr neu'r ddau) unrhyw gysylltiad hysbysu honedig â sefydliad gwaharddedig (wedi'i wahardd) neu weithgareddau terfysgol neu anghyfreithlon eraill

Os daw hyn i'ch sylw, neu os ydych yn amau bod gan ymddiriedolwr neu aelod staff arall unrhyw gysylltiadau o'r fath, dylech roi gwybod i ni. Mae ein Canllaw Gweithredol OG96 Elusennau a Therfysgaeth ar ein gwefan yn esbonio mwy am yr egwyddorion sy'n sail i'r ffordd yr ydym yn trin honiadau o gysylltiadau elusennau â therfysgaeth; dyletswyddau ymddiriedolwyr; ac adrodd am amheuan. Fe welwch restr o sefydliadau gwaharddedig ar wefan y Swyddfa Gartref yn www.homeoffice.gov.uk.

Gallwch weld ein polisi ar elusennau a'u cysylltiadau honedig â therfysgaeth ar ein gwefan.

Mae person sydd wedi'i anghymhwyso rhag gweithredu fel ymddiriedolwr wedi bod yn gweithredu neu yn gweithredu ar hyn o bryd fel ymddiriedolwr elusen

Mae'r digwyddiad hwn a'r ddau sy'n dilyn yn bwriadu sefydlu a oes systemau mewn lle i wirio cymhwysedd ymddiriedolwyr a diogelu plant a buddiolwyr agored i niwed eraill. Er nad yw'r ddau sy'n dilyn yn 'ddigwyddiadau' eu hunain, mae diffyg systemau digonol yn cynyddu'r risg o ddigwyddiad.

Gofyniad cyfreithiol

Mae rhai pobl wedi'u hanghymhwyso yn ôl y gyfraith rhag gweithredu fel ymddiriedolwr, gan gynnwys unrhyw un a ddisgrifir yn adran 72(1) Deddf Elusennau 1993. Mae manylion pellach i'w gweld yn ein cyhoeddiad CC30 Cael Hyd i Ymddiriedolwyr Newydd - Yr hyn y mae angen i elusennau wybod.

Fel rheol mae'n drosedd i weithredu fel ymddiriedolwr tra'ch bod wedi'ch anghymhwyso oni bai ein bod wedi rhoi hepgoriad o dan adran 72(4) Deddf Elusennau 1993 (mae rhai darpariaethau arbennig yn gymwys i weinyddu cwmnïau elusennol).

Yn ogystal â'r anghymwysiadau uchod, sy'n gymwys i bob math o elusennau, mae Deddf Cyfiawnder Troseddol a Gwasanaethau Llysoedd 2000 yn anghymhwyso rhai unigolion rhag dal ystod o swyddi mewn elusennau plant, sy'n cynnwys bod yn ymddiriedolwr elusen. Nid oes awdurdod gennym roi hepgoriad ar gyfer y math hwn o anghymhwysiad.

Gall fod rhai cyfyngiadau hefyd yn nogfen lywodraethol yr elusen.

Mae gwybodaeth bellach am anghymwysiadau a hepgoriadau o anghymwysiad i'w gweld ar ein gwefan.

Nid oes gan yr elusen bolisi ar gyfer diogelu ei buddiolwyr agored i niwed (ee, plant a phobl ifanc, pobl ag anableddau a'r henoed/hen bobl)

Diogelu plant ac oedolion agored i niwed

Disgwylwn i ymddiriedolwyr weithredu systemau ar gyfer diogelu buddiolwyr agored i niwed. Mae ein canllawiau ar ddiogelu plant i'w gweld ar ein gwefan.

Nid ydym yn gweinyddu deddfwriaeth ar ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed, ond rydym yn ymwneud â gwarchod ffydd y cyhoedd mewn unplygrwydd elusennau.

Mae'r Adran Addysg a Sgiliau yn gyfrifol am bolisi'r llywodraeth ar ddiogelu plant. Mae mwy o wybodaeth i'w gweld ar www.everychildmatters.gov.uk

Mae'r Adran Iechyd yn gyfrifol am bolisi'r llywodraeth ar ddiogelu oedolion agored i niwed. Mae mwy o wybodaeth i'w gweld yn www.dh.gov.uk

Mae'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â diogelu plant ac oedolion agored i niwed yn newid. I gael yr wybodaeth ddiweddaraf, ewch i www.everychildmatters.gov.uk

Gwiriadau CRB

Ydy gwiriadau CRB yn ofyniad cyfreithiol?

Mae cynnal gwiriad CRB yn golygu datgelu gwybodaeth sensitif a phersonol a fyddai'n gyfrinachol fel rheol, felly mae hawl gyfreithiol i gynnal gwiriadau ar gyfer rhai swyddi yn unig. O fewn y grŵp hwn mae rhai swyddi penodol hefyd lle mae gofyniad cyfreithiol i gynnal gwiriad CRB.

Mae manylion ynghylch pryd mae gofyniad cyfreithiol i gynnal gwiriad CRB i'w gweld ar ein gwefan.

Beth ddylai ymddiriedolwyr ei wneud?

Rhaid i chi gynnal gwiriadau CRB os oes gofyniad cyfreithiol i wneud hynny. Yn ogystal cynghorwn eich bod yn cynnal gwiriadau CRB os oes hawl gyfreithiol gennych i wneud hynny, er mwyn sicrhau eich bod yn bodloni eich dyletswyddau cyffredinol i'r elusen. Dylid cynnal gwiriadau yn rheolaidd ar gyfer ymddiriedolwyr sy'n parhau yn y swydd.

Yn y pen draw yr ymddiriedolwyr fydd yn penderfynu a oes hawl neu ofyniad cyfreithiol i gynnal y gwiriadau hyn. Mae'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â gwiriadau CRB yn gymhleth a dylech geisio cyngor proffesiynol os oes angen.

Os nad yw ymddiriedolwyr yn cynnal gwiriadau CRB ac mae buddiolwyr agored i niwed mewn perygl o ganlyniad, byddwn yn ystyried a oedd gofyniad neu hawl gyfreithiol i gynnal gwiriadau wrth lunio ein barn ynghylch a yw'r elusen yn cael ei rheoli'n briodol neu beidio.

Nid oes unrhyw weithdrefn archwilio cefndir gan yr elusen i sicrhau bod ymddiriedolwr neu aelod staff yn gymwys i weithredu yn y swydd y mae'n cael ei benodi iddi

Nid oes unrhyw ofyniad cyfreithiol clir i ofyn i ddarpar ymddiriedolwyr newydd i arwyddo datganiad o'u cymhwysedd i weithredu ond mae'n arfer gorau i wneud hyn. Mae datganiad enghreifftiol i'w weld ar ein gwefan.

Mae cyfyngiadau cyfreithiol ar bwy all fod yn ymddiriedolwr. Byddai pryder rheoleiddio difrifol gennym pe byddai ymddiriedolwyr wedi methu â gweithredu systemau i archwilio cefndir ymddiriedolwyr neu ddiogelu buddiolwyr sy'n agored i niwed.

Dylai ymddiriedolwyr sicrhau bod gweithdrefnau archwilio cefndir addas yn weithredol i staff a gwirfoddolwyr a allai gynnwys gwiriadau CRB lle y bo'n briodol (gweler gwybodaeth am wiriadau CRB uchod).

Mae buddiolwyr wedi cael eu cam-drin neu mae hyn yn cael ei amau

Disgwyliwn i ymddiriedolwyr roi gwybod i ni am hyn dim ond os yw'r buddiolwyr wedi cael eu cam-drin gan rywun sy'n gysylltiedig â'r elusen, ee ymddiriedolwr, aelod staff neu wirfoddolwr.

Bu'r elusen yn destun ymchwiliad troseddol, neu ymchwiliad gan reolydd neu asiantaeth arall; neu mae sancsiynau wedi cael eu gosod neu mae pryderon wedi cael eu codi gan reolydd neu asiantaeth arall (ee yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch, Ofsted)

Dylai'r ymddiriedolwyr roi gwybod i ni os yw'r elusen wedi bod yn destun unrhyw ymchwiliad troseddol neu os yw rheolydd neu asiantaeth arall wedi gosod unrhyw sancsiwn ffurfiol arni. Os nad yw'r ymddiriedolwyr yn sicr pa 'bryderon' y dylid eu hadrodd i'r Comisiwn, dylent gyfeirio yn ôl i'r materion dim goddefgarwch fel man cychwyn. Gall ein timau gynghori ar sail achosion unigol.

Adrodd am ddigwyddiad

Cwestiynau y gallwn eu gofyn

Pan fyddwch yn adrodd am ddigwyddiad, byddwn yn gofyn am fanylion. Mae'n bosibl na fyddwch yn cael pob un ohonynt ond byddwch yn barod i ateb a darparu gwybodaeth am y digwyddiad. Po fwyaf o wybodaeth rydych yn ei rhoi, y cyflymaf y byddwn yn gallu ei hasesu a phenderfynu a oes mater i ni ei ystyried. Ar gyfer unrhyw ddigwyddiad, byddai o gymorth pe byddech yn dweud wrthym:

- a yw'r digwyddiad wedi digwydd neu a fu honiadau/amheuon difrifol ei fod wedi digwydd;
- ble ddigwyddodd hyn a phwy sy'n ymwneud â'r digwyddiad, gan gynnwys ei swydd yn yr elusen;
- ydy'r unigolyn hwn yn ymwneud â'r elusen o hyd;
- pa effaith y mae'r digwyddiad wedi'i chael ar yr elusen a/neu ei buddiolwyr;
- pa gamau, os oes, sydd wedi cael eu cymryd ers i'r digwyddiad ddigwydd;
- a fu unrhyw gyhoeddusrwydd o ganlyniad i'r digwyddiad;
- ydy'r elusen wedi cynnal ei hymchwiliad ei hun i'r digwyddiad a beth fu'r canlyniad;
- ydy rheolydd neu asiantaeth gorfodi'r gyfraith neu asiantaeth y llywodraeth arall yn gysylltiedig â'r digwyddiad a pha gamau y mae wedi'u cymryd, os o gwbl;
- a oeddech/ydych yn ymwybodol o'r darpariaethau statudol sy'n llywodraethu'r digwyddiad.

Beth fyddwn yn ei wneud nesaf?

Yn dilyn adroddiadau neu honiadau byddwn yn asesu amgylchiadau pob achos. Gall hyn olygu casglu gwybodaeth ychwanegol, profi unrhyw honiadau a chysylltu â rheolyddion eraill neu'r heddlu. Bydd y swyddog sy'n cynnal y gwerthusiad yn llunio barn am yr wybodaeth a ddarparwyd ac yn defnyddio ein meini prawf asesu risg i benderfynu pa gamau sy'n briodol. Ni allwn ddweud yn bendant pa gamau y byddwn yn eu cymryd ar gyfer unrhyw fater arbennig, oherwydd bydd ein hymateb yn dibynnu ar yr elusen a'i gallu i gydymffurfio â gofynion cyfreithiol ac argymhellion arfer gorau; y camau y mae'r ymddiriedolwyr eisoes wedi'u cymryd o bosibl i ddiogelu'r elusen; ac a ydym yn debygol o ychwanegu gwerth go iawn drwy ymyrryd. Gall y Comisiwn Elusennau nodi ymateb drwy ddweud:

- nid yw materion rheoleiddio yn codi, neu nid ydynt yn cyfiawnhau gweithredu gan y Comisiwn;
- mae materion rheoleiddio yn codi, ac yn debygol o gael eu datrys orau drwy gyngor a chymorth;
- mae materion rheoleiddio wedi codi yn y gorffennol ond mae'r ymddiriedolwyr wedi cymryd camau priodol i ddelio â'r rhain ac ni fyddwn yn cymryd unrhyw gamau pellach;
- yr heddlu neu asiantaeth arall sydd yn y sefyllfa orau i ddelio â'r mater;
- mae pryder gennym, ond yn hytrach na gweithredu, byddwn yn monitro'r elusen drwy arolygu agosach dros gyfnod;
- mae'r materion sy'n codi yn ddigon difrifol neu gymhleth ac felly byddwn yn ystyried cychwyn ymchwiliad (dyma'r eithriad).

Byddem yn pwysleisio ein bod, yn gyffredinol, yn ceisio gweithio gyda chaniatâd yr ymddiriedolwyr i ddatrys pryderon difrifol. Ein prif bryder bob amser yw'r elusen a ffydd y cyhoedd mewn elusennau yn gyffredinol.

Yn ansicr o hyd?

Os oes unrhyw bryderon neu ymholiadau gennych ynghylch beth i'w adrodd neu sut y byddwn yn ymdrin â'r wybodaeth a rowch, anfonwch e-bost at seriousincidentreporting@charitycommission.gsi.gov.uk neu ffoniwch 0845 300 0218 a bydd un o'n hymgyngorwyr yn eich helpu chi.

NODIADAU

Anfonwch eich ffurflen wedi'i chwblhau i'r

Comisiwn Elusennau

Blwch SP 1268

Lerpwl

L69 3AR

**Ar gyfer pob ymholiad arall cysylltwch â
ni yn**

Comisiwn Elusennau Uniongyrchol

Blwch SP 1227

Lerpwl

L69 3UG

Ffôn

0845 3000 218

0845 3000 197 (cyngor Gwasanaethau Ar-lein)

Ffôn testun/Minicom

0845 3000 219

E-bost

enquiries@charitycommission.gsi.gov.uk

Gwe

www.charitycommission.gov.uk